

סוציולוגיה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(12x1)	—	12	נקודות
פרק שני	—	(22x2)	—	44	נקודות
פרק שלישי	—	(22x2)	—	44	נקודות
סה"כ	—		—	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: ענה בתמצות ובהירות. בתשובותיך השתמש במושגים מתחום הסוציולוגיה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על אחת מן השאלות 1-2 (12 נקודות).

השנה מדינת ישראל חוגגת שבעים שנה להקמתה. במרוצת השנים התפתח המנהג לצאת ביום העצמאות לחיק הטבע ולצלול על האש נתחי בשר לארוחה בחוג המשפחה והחברים. לאחרונה החלו תנועות של צמחונים וטבעונים להתנגד למנהג זה. לטענתם, מדובר במנהג הסותר ערכים הומניים וגורם להרג מיותר של חיות רבות.

1. הסבר מהי פונקציה ומהי דיספונקציה. הדגם אחד מן המושגים האלה על פי הפתיח.

2. הסבר את המתואר בפתיח באמצעות שני מושגים ו/או עקרונות מתוך גישת האינטראקציה הסימבולית.

פרק שני (50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 3-6 (לכל שאלה – 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

3. בעת האחרונה פורסם ששיעור הבנות הלומדות מתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד עדיין נמוך משיעור הבנים הלומדים מתמטיקה ברמה הזאת.

א. הסבר מהי נורמה, והדגם מושג זה מן הפתיח. (10 נקודות)

ב. הסבר את המושג "חיברות מגדרית" ("חיברות לתפקידי מין"), והדגם מושג זה מן הפתיח. (12 נקודות)

4. בני נוער רבים פעילים בתנועות נוער שונות בתפקידי הדרכה.

א. הסבר מה הם צרכים אינסטרומנטליים ומה הם צרכים אקספרסיביים, והדגם צורך אקספרסיבי אחד שתנועות הנוער מספקות. (11 נקודות)

ב. הצג את גישת התכונות. הסבר באמצעות גישה זו את תפקיד המנהיגות של המדריך בתנועת הנוער. (11 נקודות)

5. יש הטוענים כי בחברה המערבית נשים עוסקות בטיפוח המראה החיצוני שלהן יותר מגברים.

א. האם אתה מסכים עם הטענה שהמאמר של הוראס מיינר "פולחן הגוף של היאקירמא" עוסק בפולחן הגוף

בתרבות המערבית? בתשובתך התבסס על המאמר והשתמש בגישה סוציולוגית מתאימה. (10 נקודות)

ב. הסבר מהי דעה קדומה והדגם מן הפתיח. (12 נקודות)

6. תלמידי כיתה י"ב ביקשו מן המחנכת שתשחרר אותם מוקדם כדי שיוכלו להתכונן למבחן חשוב שיתקיים למוחרת.

המחנכת סירבה לבקשה בגלל הוראה מפורשת של הנהלת בית הספר שלא לשחרר תלמידים לפני סיום יום הלימודים.

א. הסבר מהו קונפליקט בין שותפי תפקיד, והדגם מושג זה באמצעות הפתיח. (10 נקודות)

ב. המחנכת החליטה לציית לסמכות של הנהלת בית הספר.

הסבר מהו ציות לסמכות. בסס את תשובתך על תוצאות מחקרו של מילגרם. (12 נקודות)

פרק שלישי (44 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 7-10 שאחריי.

החברה הצרכנית

אם לנערה מתבגרת מספרת את חוויותיה מבילוי משותף עם בִּתָּה בקניון. באחת החנויות הן ראו חולצות שהיו באיכות טובה ובמחיר הוגן, אך לא הייתה עליהן תווית של מותג יוקרתי. הנערה המתבגרת סירבה לרכוש את החולצות ואמרה לאימה: "אני רוצה רק חולצות של מותגים כמו כל החברות שלי".

ההסבר של חוקרים להתנהגותה של הנערה הוא שהצריכה ממלאת תפקיד מרכזי בהבניית הזהות האישית של האדם ("אני – מה שאני לובש", "הטלפון הנייד שלי הוא הסגנון שלי"). אופן הצריכה נהיה כלי לאינטראקציה חברתית שבאמצעותה מועברים מסרים בין הצרכנים. די שצרכן ירכוש מוצר בחנות מסוימת כדי "לספר" על טעמו וסגנונו.

המוצרים משמשים נקודת השוואה תמידית בין המתבגרים ומהווים שאיפה לחיקוי. מתבגרים בכל העולם יוצרים קשר זה עם זה באמצעות הרשתות החברתיות, רוכשים מוצרים דומים, מאזינים לאותן להקות, צופים באותם סרטים וסדרות ואף לובשים מותגים של חברות אופנה בין־לאומיות. תרבות הצריכה מנסה לשכנע אותנו באמצעות פרסום, שאפשר להחליף צרכים רוחניים במוצרים חומריים, ומעוררת בנו ציפייה ותקווה שאם רק נשיג את המוצר הבא, נהיה מאושרים.

דוגמה טובה לכך אפשר לראות ביחס של תרבות הצריכה כלפי הגוף האנושי שאפשר להשוותו לרכב הזקוק לתחזוקה שוטפת. בזמננו, עם עליית המודעות לבריאות, האחריות האישית לשמירה על הגוף ועל מראהו מוטלת על הפרט. הוכחה לכך אפשר למצוא בכתבי העת הרבים העוסקים בבריאות, במזון בריא ובכושר. יש הטוענים כי החברה בימינו אובססיבית לרזון, ויש העדפה ברורה של הדמות הרזה על הדמות המלאה או השמנה. בני נוער רבים מפנימים את התדמיות האלה ומאמינים שרזון ופיתוח גוף יסייעו להם להתקבל בחברה.

תרבות הצריכה משפיעה גם על המשפחה, ולעיתים מעוררת עימותים בין גברים ונשים, על רקע פרנסה וחלוקת התקציב המשפחתי. ההורים בחברה הפוסט־מודרנית מקדישים זמן רב יותר לעבודה, בגלל שאיפתם להגשמה עצמית, סיפוק ואושר. הם מבליים פחות עם ילדיהם ומקדישים פחות זמן לחיי הזוגיות. לא פעם הפיצוי על כך בא לידי ביטוי בצריכה מוגברת. יותר ויותר זוגות נקלעים לחובות כספיים בניסיון למלא את הבית במוצרים חדשים ובמותגים. הקשיים הכלכליים יוצרים מתח בין בני הזוג ומעלים את שיעור הגירושים. כבר מגיל צעיר ילדים הם קהל היעד של פרסומות והם נעשים חומרניים יותר, ורגישים פחות לסביבה. בשל כך הפערים הכלכליים בין הקבוצות השונות בחברה גדלים ומעמיקים.

ענה על שתיים מן השאלות 7-10 (לכל שאלה – 22 נקודות).
 בשאלות שבחרת ענה על כל הסעיפים (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).
 כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, לא מספיק להעתיק משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. א. הסבר מהי גלובליזציה. הדגם מן הקטע את השפעת הגלובליזציה על תרבות הצריכה של המתבגרים. (12 נקודות)
- ב. הסבר מהו תהליך החיברות, והדגם מן הקטע סוכן חיברות אחד. (10 נקודות)
8. א. הסבר קונפליקט אחד בתוך המשפחה שנוצר בעקבות צריכת המותגים ומוזכר בקטע. בתשובתך התבסס על שני מושגים ו/או עקרונות מתוך גישת הקונפליקט. (12 נקודות)
- ב. הסבר והדגם מן הקטע שניים מן המושגים האלה: קבוצת השתייכות, תרבות חומרית, סטטוס. (10 נקודות)
9. א. הצג שני ערכים המופיעים בקטע. הסבר לפי איזה ערך היית פועל. בסס את תשובתך על אחד מן המושגים: סולם ערכים או קונפליקט ערכים. (12 נקודות)
- ב. הסבר מהו מעבר אקולוגי, והדגם מן הקטע מעבר אקולוגי אחד. (10 נקודות)
10. א. הצג שני מאפיינים של משפחה פוסט-מודרנית, והדגם מן הקטע אחד מן המאפיינים שהצגת. (11 נקודות)
- ב. הסבר מהי קונפורמיות, וכיצד תופעה זו באה לידי ביטוי בתרבות הצריכה המתוארת בקטע. (11 נקודות)

בהצלחה!